

Jakabházi Béla Botond

Mustármagnyi hit

„Az apostolok kérték az Urat: »Növeld bennünk a hitet!« Az Úr ezt felelte: »Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag, s azt mondjátok ennek a szederfának: Szakadj ki gyökerestől, és verj gyökeret a tengerben! – megteszi nektek.«” (Lk 17,5–6)

Kedves Testvéreim!

Nehéz a hitről beszélni, mert ez egy olyan téma, amelyet meggyőződésem szerint sem szószékről, sem könyvekből tanítani nem lehet. A lelkész, lelkipásztor, pap azért van, hogy olyan dolgokról beszéljen és tanítson, amelyeket nehezen vagy egyáltalán nem tudunk, vagy nem akarunk megfogalmazni. Életünk legfontosabb dolgairól nehezen beszélünk. Gondolj csak arra, amikor szíved legmélyéről szeretsz valakit. Ugye milyen nehéz, milyen hatalmas erőfeszítésbe kerül elmondani, megmondani annak a személynek – társadnak, gyerekednek, szüleidnek, barátodnak –, hogy: „szeretlek!”? Érezzük, mennyire félszegek a szavak, milyen felszínesek és semmitmondóak ahhoz képest, amit érzünk, amit megtapasztalunk. A vallás világában is vannak ilyen fogalmak. Éppen ezért Istenről, szeretetről és hitről beszélni majdhogynem szentségtörés. Jól tudták ezt a régi misztikusok, akik, függetlenül attól, hogy milyen vallásúak voltak, a hitről, Istenről nem szívesen beszéltek – érezték, hogy beszélni róla már eltávolodást jelent a lényegtől. Mi persze beszélünk róla, mert részben el is várják tőlünk, másrészt mi is elvárjuk magunktól, elvégre ezért is lelkész a lelkész.

Az istenhit, meggyőződésem szerint, nem az elme és gondolkodás dolga elsősorban, hanem az érzelemé. Ha rádióban és televízióban véletlenül vallásos adóra váltok, ahol nagy buzgalommal beszélnek széles mosolyú, dörgedelmes vagy éppen gyanúsan gyöngéd hangon az evangelizáló prédikátorok, az első reakcióm az, hogy „ezeknek aztán nagy a hite!” Majd rögtön ráébredek arra, hogy amit látok és hallok, annak vajmi kevés köze lehet a hithez. Sajnálatos dolog történt a kereszténységben, de más vallásokban is hatalmas gondok vannak a képmutatással, a hitelesen megélt lelkiség hiánya miatt felszínessé, szinte semmitmondóvá vált formákkal, de a leginkább azzal, hogy a hitet a lélek mélységeiből a káték és rendszeres teológiák értelemezhez szóló tétéleivé fokozták le. A kereszténységben az történt, hogy a hit a lehetetlen, valószínűtlen dolgokban való meg-

győződést kezdte jelenteni már a középkor hajnalától kezdve. Azaz minél hihetlenebb, lehetetlenebb volt valami, minél abszurdabb és képtelenebb, és az emberek meggyőződéssel rámondták, hogy hiszik, annál nagyobb hitről tettek tanúbizonyságot. Minél nehezebb volt valamit elhinni, annál erősebb, szilárdabb hit kellett annak elfogadására. Ennek azonban nem sok köze van a bibliai értelemben vett hit fogalmához. Jézus azt tanítja, hogy a hit bizalom, a megélt, megtapasztalt, átértett és megsejtett bizalom Istenben, aki nem más, mint szeretet, az a szeretet, amelyik jobban ragaszkodik hozzád, mint te saját magadhoz, s amelyik arccal szemközt áll veled akkor is, ha te félrefordulsz.

Hiszed te ezt?

Bízol abban, hogy egész életed, boldogságod és nyomorúságod, sikereid és kudarcaid Isten kezében vannak, annak az Istennek a kezében, Aki olykor látószólag semmitől nem óv meg, semmitől nem kímél meg, Akinek a legjobb fia szörnű kínok között végezte a keresztfán? Hiszed, hogy ezek annak az Istennek a kezében vannak, Aki jelen van az életedben, Aki erőt ad, Aki feltétel nélkül szeret és bízik benned? – Ezt a bizalmat nem elgondolni, igazolni, elhinni kell, ez nem értelmi, intellektuális gyakorlat, hanem érzés, tapasztalat, megélés. Hihetsz bármilyen dogmákban, rábólinthatsz és igaznak gondolhatsz akármilyen hitvallást, legyen az katolikus vagy éppen unitárius, mindennek nem sok köze van a hithez. A hitvallók, akik az agyukkal hisznek, tudhatják mi a jó és mi a rossz, mi az erkölcsös és erkölcstelen, hogy Isten ilyen vagy amolyan, hogy Isten ezt akarja vagy azt akarja. Lehet minden kérdésre válaszunk, és mindezek mellett ne legyen hitük, mert nem bíznak Istenben. Nem merik rábízni magukat a végtelenre és kiismerhetetlenre, ezért inkább korlátok közé szorítják Istent. Törvények, parancsok és előírások tömkelege hivatott Istent biztonságos korlátok között tartani, a szeretetet megszervezni, a szenvedélyt száműzni, a lendületet fékezni, a szenvedésre olcsó vigaszt gyártani, a halált háritani és letagadni. Amíg görcsösen ragaszkodunk ahhoz, hogy életünk minden vagy legtöbb dolgát kontroll alatt tartjuk, hogy mindig minden a mi kezünkben legyen, mindaddig nem lehet hitünk, mert nem bízunk rá életünket Istenre.

A tanítványok arra kérik Jézust, hogy növelje a hitet bennük. Vajon mire számítanak a tanítványok? Talán arra, hogy Jézus pontos útmutatót fog adni arról, amihez nincs térkép? Hogy elárul valami titkos receptet, amit csak ő ismer? Jézus a kérést nem teljesíti, mert tudja, hogy ő nem növelheti a tanítványok hitét. Ehelyett a mustármagnyi hitről beszél a tanítványoknak. Jézus azt mondja, hogy a nagyon kicsi, a szinte elhanyagolhatóan parányi hit elég, mert az a kicsi hit csodára képes. „Ha csak akkora hitetek lesz is, mint a mustármag – mondja Jézus –, s azt mondjátok ennek a szederfának: Szakadj ki gyökerestől, és verj gyökeret a

tengerben! – megteszi nektek.” Nyilvánvaló, hogy Jézus túlzásának célja az, hogy érzékeltesse a hit erejét. Jézus szimbolikus nyelvezetet használ. Nem azt akarja mondani, hogy ha hitünk van, akkor bármerre járunk, képesek leszünk kitépni a fákat gyökerestől, vagy elmozdítani a hegyeket helyükről. Jézus megsejteti velünk, hogy a legparányibb hit elég ahhoz, hogy valami gyökereset változtassunk életünkben. Nem arról a hitről van szó, amelynek a lobogtatásával a televíziós prédikátorok szerzik a híveiket, amely azért nem hiteles, mert el akarja hitetni velünk, hogy az igazán mélyen hívő embernek úgy kell végigmennie az életen, akár egy feltartóztathatatlan, akadályt nem ismerő buldózernek. Jézus arról a hitről beszél, amely olyan kicsi és törekeny, mint a mustármag, de amely elég ahhoz, hogy a szederfa mély gyökereire emlékeztető nehézségeket eltávolítsuk az életünkből. A hit nem azért van, hogy varázslatokat és ámulatba ejtő mutatványokat vigyünk végbe, hanem azért, hogy megváltoztassuk a saját életünket. Jézus ugyanakkor radikális változásról beszél, gyökeres kitépésről és ültetésről. Ehhez elég a mustármagnyi hit: életünk Isten kezébe való helyezése.

Tudatában vagyok, érzem, hogy ez a hit nagyon sokszor nehezen működik. Vannak napok, amikor a kételyek mélyebbek, a kérdések sürgetőbbek, amikor a cinikus vagy ironikus hangok bennem erősebbek. Vannak napok, amikor félek, amikor félek életemet Istenre bízni. Van, amikor csak gondolom, hogy hiszek, bízom, de semmit nem érzek. Vannak napok, amikor Isten talán csak az elmém-ben létezik, de hiányzik a szívemből. Van, amikor nem látom a gondviselést, amikor nem érzem, hogy Isten gondomat viseli akkor is, amikor én már rég nem tudok vigyázni magamra.

Amikor érzed, hogy életedben meginog a talaj a lábad alatt, amikor képességeid határához érkezel, amikor fájdalmasan nekiütközöl határaidnak, és meg kell adnod magad, amikor kicsúszik a kontroll a kezedből, akkor szólít meg Isten, akkor kezdted megtanulni, hogy mi a bizalom, a hit. Nem elmélet ez, hanem meggyőződés és érzés. Nem életfilozófia, hanem szívdobbanás, légzés, mélység és magasság. Az ember, Te és én, nem azért jutunk zsákutcába, mert kicsi és gyenge a hitünk. Azért jutunk időnként kilátástalan helyzetbe, mert ez az emberi élet természetes velejárója, a legtöbb ember legalább egyszer megtapasztalja életében. Nem kicsinyhitűségünk vezet zsákutcába, de a zsákutcában érezhetjük meg a leginkább, hogy van valami, Valaki, Aki hatalmasabb nálunk, aki szeret minket, akire rábízhatjuk életünket. Akinek hívása, szeretete állhatatos, visszavonhatatlan és örök, akárcsak a természeti törvények. A zsákutcákban tanuljuk meg rábízni magunkat Istenre – ilyenkor hiszünk.

Két dolog van az életben, ami megtanít bennünket a hitre, erre a feltétel nélküli bizalomra: az egyik a szeretet, a másik a szenvedés. Egyikből vagy másikból,

vannak, akiknek mindkettőből jut bőven az életben. Arról a szeretetről van szó, amelyről nehéz beszélni, amelynek megsejtjük mélységét és megijedünk tőle. Ez az a szeretet, mely kimozdít életünk biztosnak vélt medréből, és beleborzongunk abba, hogy milyen kiszolgáltatottak, tehetetlenek és esendőek vagyunk. Ugyanezt teszi a szenvedés, a legmélyebb, elviselhetetlen és reménytelennek tűnő szenvedés is. Ekkor szakad szét az életünkre terített fátyol, ekkor látunk bele Isten szívébe. Ekkor jut el testünk minden sejtjéig a felismerés, hogy Isten bennünk él: az Ő ereje dobban a szívünkben. Ekkor válik érthetővé és természetessé Jézus felhívása is: hívd be a hajléktalant, teríts asztalt az éhezőknek, szeresd azt, aki gyűlöl téged.

A tanítványok kérik Jézust: „Növeld bennünk a hitet!” Mi tudjuk, ilyet nem kérhetünk, mert ha nem érezzük meg lelkünkben Isten jelenlétét, akkor sem tanító, sem mester, sem próféta, sem pap nem növelheti a hitünket. Nincs rövidítés, és nem működnek a gyorstalpaló hit-tanfolyamok sem. Viszont ott van a mi saját szeretetünk és szenvedésünk, egész esendő emberségünk, a törékeny és időnként megingó bizalom Istenben. És ez a hit elég arra, hogy egyéni és közösségi életünket Isten kezébe helyezzük, elég arra, hogy megérezd: Isten szeret, hogy mindig, minden körülmények között az Ő kezében vagy. Ez a mustármagnyi hit. És ez mindenre elég! Ámen.